

Društvo i tehnologija

Syllabus

dr. sc. Jasminka Lažnjak, izv.prof.

Naziv kolegija: Društvo i tehnologija

Nastavnik: J. Lažnjak

Jezik: hrvatski

ECTS – bodovi: 6

Trajanje: 1 semestar

Status: izborni kolegij

Oblik nastave: predavanje i seminar (2+2)

Uvjeti za upis: nema

Cilj kolegija:

Cilj kolegija je upoznavanje studenata s problematikom odnosa tehnologije i društva, njihove interakcije i međusobnog oblikovanja, upoznavanje osnovnih teorijskih pristupa i najznačajnijih empirijskih analiza u području socijalnih studija tehnologije. Osim toga studenti stječu uvid u novije znanstvene i tehnološke politike (društvo zasnovano na znanju, inovacijski sistemi) u svijetu i kod nas, problematiku i instrumente socijalne kontrole tehnologije, socijalne procjene i evaluacije tehnologije. Razumijevanje socijalnog konteksta i socijalnog oblikovanja tehnologije osposobljava studente za aktivnu i kompetetnu suradnju u interdisciplinarnim studijama i projektima koji se bave znanstveno tehnološkim problematikom.

Uloga kolegija u ukupnom kurikulumu:

Socijalne studije tehnologije pružaju uvid u interdisciplinarno područje sociologije, antropologije, povijesti i kulturoloških studija. Tehnologija je duboko usađena u društvenu matricu i proćavanje međusobnog utjecaja i djelovanja pomaže razmijevanju mnogih socijalnih procesa u suvremenom društvu.

Kolegij može poslužiti i kao dopuna postojećim kolegijima kao što je Sociologija rizika i Socijalna ekologija.

Okvirni sadržaj kolegija:

Sociologija tehnologije kao znanstvena disciplina, Tehnologija kao dio socijalne matrice Mikro i makro kontekst tehnologije, Teorije tehnološkog determinizma (Marx, Ogburn) Teorija modernizacije (M. Weber), Socijalni konstruktivizam tehnologije (Socijal. konstrukcija tehnoloških sistema, Teorija mreže, Teorija tehnoloških sistema), Teorije modernosti i studije tehnologije, Kako tehnologija mijenja društvo, a kako društvo oblikuje tehnologiju, Informacijske tehnologije, internet i globalizacija, Studije roda i studije tehnologije, Socijalna kontrola tehnologije: socijalna procjena i vrednovanje tehnologije

Tjedan	Predavanja	Seminari
1 11.10.	Uvodno predavanje Tehnologija kao predmet sociologije Sociologija tehnologije kao znanstvena disciplina	
18.10.	Dan fakulteta - nema nastave	
2 25.10.	Socijalni kontekst proučavanja tehnologije Tehnologija kao dio socijalne matrice Mikro i makro kontekst tehnologije Tehnologija – dio kulturalno ekološkog sustava	
01.11.	Blagdan Svih svetih – nema nastave	
3 08.11.	Teorijski pristupi Tehnološki determinizam	
4 15.11.	Teorijski pristupi Socijalni konstruktivizam tehnologije Socijalna konstrukcija tehnoloških sistema	
5 22.11.	Teorijski pristupi Teorija mreže aktera Teorija tehnoloških sistema	
6 29.11.	Kritika socijalnog konstruktivizma tehnologije	
7 06.12.	Kolokvij Teorije modernosti i studije tehnologije	
8 13.12.	Socijalni karakter tehnoloških invencija Kako tehnologija mijenja društvo; socijalne institucije, soc. grupe, vrijednosti, etika, svakodnevnica, umjetnost, međunarodni odnosi	
9 20.12.	Kako društvo oblikuje tehnologiju; država, privatni sektor, javnost, kultura	
10 10.01.	Umreženo društvo Informacijsko kompjuterske tehnologije, internet i globalizacija	
11 17.01.	Znanstveno tehnološke politike Nacionalni inovacijski sustav i društvo znanja Komercijalizacija sveučilišta	
12 24.01.	Žene i tehnologija Studije roda i studije tehnologije	
13 31.01.	Etički problemi tehnologije Socijalna kontrola tehnologije Socijalna procjena i vrednovanje tehnologije	

Literatura:

A. Obavezna

1. Williams, R., Edge, D. 1996, „The social shaping of technology“, **Research Policy** 25 (1996) 865-899
(tekst dostupan na Omegi)
2. Winner, L., 1996, «Do Artifacts Have Politics», **The Social Shaping of Technology**, Open Univ. Press, (Mackenzie, D., Wajcman, J. Eds)
(tekst dostupan na Omegi)
3. Bimber, B., 1994, "Three Faces of Technological Determinism" u
M.R. Smith, L. Marx (eds) Does Technology Drive History?, MIT Press, str. 79-100
(u knjižnici Filozofskog fakulteta)
4. Pinch, T.J., Bijker, W.E., 1984, "Društveno proizvođenje činjenica i tvorevina: O cjelovitom pristupu izučavanju znanosti i tehnologije", **Gledišta**, 25:21-57 (1984), Mart-April
(tekst na engl. jeziku dostupan na Omegi)
5. Mackenzie, D., Wajcman, J., 1996., «Introductory essay: The Social Shaping of Technology», **The Social Shaping of Technology**, Open Univ. Press,
(Mackenzie, D., Wajcman, J. Eds) str. 3-27
(u knjižnici Filozofskog fakulteta)
6. J. Wajcman, (2010) „Emergent Technosciences“, Hackett E.J., Amsterdamska O., Lynch M., Wajcman J. **The Handbook of Science and Technology Studies**, MIT Press
6. Kalanj, R., 1994, **Moderno društvo i izazov razvoja**, Hrvatsko sociološko društvo, Zavod za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb (str. 9-21; 52-77)
7. Castells, M. 2000, **Uspon umreženog društva**, Golden marketing, Zagreb, (str. 37-98),

B. Dopunska

1. Habermas, J., 1985, **Znanost i tehnologija kao ideologija**, Školska knjiga, Zagreb
2. Latour, B., 2007, **Nikada nismo bili moderni - ogled iz simetrične antropologije**, Arkzin, Zagreb
3. Rogić, I., 2000, **Tehnika i samostalnost**, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb
4. Bijker, W.E., Hughes Th., Pinch T., (eds) 1984, **The Social Construction of Technological Systems**, MIT Press

5. Ellul, J., 1964, **The Technological Society**, Knopf, New York
6. Westrum, R.M., 1991, **Technologies & Society. The Shaping of People and Things.**, Wadsworth, Belmont, California
7. Smith, M.R., L. Marx (eds) 1994, **Does Technology Drive History?**, MIT Press, Cambridge, Massachusetts, London, England

Način polaganja ispita

Kolokvij (30%) , pismeni ispit (40%), pozitivno ocijenjen seminarski rad koji se usmeno izlaže u seminaru (20%), aktivno sudjelovanje u diskusijama (10%)
 Usmeni ispit za studente/ice koji/e žele veću ocjenu.

Način praćenja kvalitete i uspješnosti izvedbe predmeta

Za uspjeh na kolegiju studenti/ce su obavezni/e redovito pohađati predavanja i seminare. Neizvršavanjem minimalnih uvjeta gubi se pravo potpisa i izlaska na ispit. Minimalni uvjeti podrazumijevaju: 1. pohađanje predavanja i seminara (80%) i 2. pozitivno ocijenjen predan seminarski rad koji je izložen usmeno u seminaru

Seminarska literatura:

Spengler, O., 1991, Čovjek i tehnika , Laus, Split
Bimber, B., 1994, "Three Faces of Technological Determinism" u M.R. Smith, L. Marx (eds) Does Technology Drive History? , MIT Press, str. 79-100 Habermas, J., 1985, Znanost i tehnologija kao ideologija , Školska knjiga, Zagreb str. 53-87
Mackenzie, D., Wajcman, J., 1996., «Introductory essay: The Social Shaping of Technology», The Social Shaping of Technology , Open Univ. Press, (Mackenzie, D., Wajcman, J. Eds) str. 3-27
Bijker, W.E., J. Law 1992, "General Introduction" u W.E. Bijker, J. Law (eds) Shaping Technology/Building Society , MIT Press str.1-14 M. Callon, 1986, "The sociology of an actor network: The case of electric vehicle" in Callon et al (ed), Mapping the Dynamics of Science and Technology , Dobbs Ferry, NY: Sheridan House
Hughes, Th., 1984., «The Evolution of Large Technological Systems», Bijker, W.E., Hughes Th., Pinch T., (eds) 1984, The Social Construction of Technological Systems , MIT Press) str. 51-82

Hughes, T. 1983, <i>Networks of Power</i> , Johns Hopkins Univ. Press, str.1-46
Rogić, I., 1989, "Metodologijske implikacije sintagme 'tehničko društvo'" u I. Cifrić (ur) Ekološke dileme , Sociološko društvo Hrvatske, Zagreb Latour, B. Aramis or Love of Technology , Oxford Univ. Press, Cambridge MA
Ritzer, G., 1999, Mekdonaldizacija društva , Naklada Jesenski i Turk, Zagreb Heilbroner, R.L., 1994.a. "Do Machines Make History?", i Heilbroner, R.L., 1994 "Technological Determinism Revisited", u M.R. Smith, L. Marx (eds) Does Technology Drive History? , MIT Press, Cambridge, Massachusetts, London, England str.53-66 D. Gartman, 2004, "Three Ages of the Automobile. The Cultural Logics of the Car", Theory Culture Society 2004; 21; 169
Winner, L., 1996, «Do Artifacts Have Politics», The Social Shaping of Technology , Open Univ. Press, (Mackenzie, D., Wajcman, J. Eds) Schwartz Cowan R., 1987, «How Refrigerator Got its Hum», The Social Shaping of Technology , Open Univ. Press, (Mackenzie, D., Wajcman, J. Eds) First edition Latour, B., 1992 b, "Where are the Missing Masses? The Sociology of a Few Mundane Artifacts" u Bijker and Law (Eds), Shaping Technology / Building Society , The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, London England
Featherstone, M., Burrows,R., (ur.), 2001., Kiberprostor, Kibertijela, Cyberpunk , Naklada Jesenski i Turk, Zagreb (195-224) Keen, A. 2010, Kult amatera , Fraktura, Zagreb Golding, P. , 2000, "Information and Communications Technologies and the Sociology of the Future", Sociology 2000 34: 165-168
S. Lahlou, 2008, "Identity, social status, privacy and face-keeping in digital society", Social Science Information 2008; 47; 299 H. Sawhney, 2004, "The Slide towards Decentralization: Clock and Computer", Media Culture Society 2004; 26; 359 Etzkowitz, H. 2004, „Learning from transition. Triple helix as an Innovation system“, Zbornik, 2004,(Švarc, J. et al. ur.) Transition Countries in the Knowledge Society , Institut I. Pilar, Zagreb str 39-60
Schwartz Cowan R., 1996, «The Industrial Revolution at Home», The Social Shaping of Technology , Open Univ. Press, (Mackenzie, D., Wajcman, J. Eds) Str. 281-300
Rifkin, J., 1999, Stoljeće biotehnologije , Naklada Jesenski i Turk, Zagreb str. 19-58 Polšek, D., Pavelić, K. (ur), Društveni značaj genske tehnologije , Institut Društvenih znanosti I. Pilar, Zagreb str. 43-53 i 211-234 Čaldarović, O., I. Rogić, D. Subašić, 1997, Kako živjeti s tehničkim rizikom ,

APO Zagreb str.113-162

Bimber, B., Guston, D.H., 1997, "The End of OTA and the Future of Technology Assessment", **Technological Forecasting and Social Change** **54**, 125-130